

BALOWIL projekto rezultatai

2023m. rugsėjo pabaigoje buvo paskelbta projekto BALOWIL (Baltic Offshore Wind Collaborative Learning Project) galutinė ataskaita. Visą ataskaitą (anglų k.) rasite čia:

<https://airclim.org/publications/baltic-sea-offshore-wind-collaborative-learning-project>

BALOWIL -tai bandomasis projektas, kurio tikslas - rasti **naujus būdus spręsti jūrinio vėjo plėtros konfliktus**. Projekte akcentuojamas nevyriausybių organizacijų, kaip dialogo skatintojų vaidmuo. Mokymosi bendradarbiaujant metodika buvo naudojama dviejuose seminaruose, siekiant nustatyti veiksnius, keliančius įvairių suinteresuotų šalių susirūpinimą ir siūlyti bei aptarti pritaikytus sprendimus. Ataskaitoje pateikiama su tuo susijusi informacija ir komentarai.

Po seminarų atliktas apklausos tyrimas rodo daug žadančius rezultatus: **įvairialypė grupė vienbalsiai sutiko, kad panašūs projektai turėtų teigiamą poveikį suinteresuotų šalių įsitraukimui**. Be to, **90% sutiko, kad bendradarbiavimo mokymosi metodika buvo naudinga konstruktyvioms diskusijoms**. Galiausiai, **90% suinteresuotų šalių buvo lengviau išsakyti savo nuomonę, kai diskusijas vedė nevyriausybines organizacijos**.

Ataskaitą parengė Krista Pētersone iš "Green Liberty Latvia", Richard Henahan iš Estijos Baltijos studijų instituto, Vaiva Ramanauskienė iš Aplinkos valdymo ir technologijų centro Lietuvoje, Katarzyna Matuszczak iš Lenkijos vėjo energetikos asociacijos ir Emilia Samuelsson iš Air Clim organizacijos Švedijoje. BALOWIL finansavo Švedijos Instituto Baltijos jūros regiono bendradarbiavimo fondas.

Ataskaitos santrauka

Besiplečiantis jūros vėjo energijos naudojimas ir su tuo susijęs visuomenės pasipriešinimas pabrėžia naujų suinteresuotųjų šalių įtraukimo būdų svarbą. Būtinis efektyvios konfliktų sprendimo priemonės, nes Baltijos jūros vėjo energijos plėtros tikslai yra 22,5 GW iki 2030 m., 34,6 GW iki 2040 m. ir 46,8 GW iki 2050 m. Šiuo metu Baltijos jūroje yra 2,2 GW.

Tyrimai rodo, kad komunikacija yra pagrindinė problema, trukdanti priimti sprendimus dėl vėjo energijos įrenginių plėtros. Paprastai valdžios institucijos arba pramonės atstovai vadovauja suinteresuotų šalių dialogams, tokiems kaip konsultacijos arba viešosios svarstymo procedūros, tačiau jie susiduria su didžiuliais įsitraukimo iššūkiais. Daugelis tyrėjų rekomendavo bendradarbiauti sprendžiant konfliktus, kai kalbama apie vėjo energijos diegimą. Tačiau trūksta tyrimų, kuriuose būtų konkrečiai atkreiptas dėmesys į veiksmingos komunikacijos vaidmenį ir patikimos trečiosios šalies dalyvavimą sprendimų priėmimo procese. Projektas BALOWIL sprendė šią problemą, pavesdamas nevyriausybines organizacijas vadovauti suinteresuotųjų šalių seminarams, kuriuose vadovaujamosi mokymosi bendradarbiaujant metodu, o rezultatai buvo daug žadantys.

Nevyriausybines organizacijos kaip tarpininkai

Tyrimai parodė, kad nevyriausybinės organizacijos gali būti patikima trečioji šalis sudėtingų sprendimų priėmimo procesuose, ypač jūrų erdvės planavimo srityje. Nors per jūrų erdvinio planavimo konsultacijas ir viešuosius svarstymus pripažįstamos ir įtraukiamos įvairios suinteresuotosios šalys, jose dažnai nepaisoma unikalios nevyriausybinių organizacijų vaidmens tarpininkaujant deryboms ir siekiant sutarimo. Šiame kontekste nevyriausybinės organizacijos gali veikti kaip skaidraus ir konstruktyvaus dialogo tarpininkės, dažnai skatindamos didesnę pasitikėjimą, palyginti su kitais dialogo dalyviais.

Mokymosi bendradarbiaujant metodas

BALOWIL strategijos esmė yra mokymosi bendradarbiaujant metodas, siūlantis sistemą sudėtingoms viešosios politikos situacijoms spręsti. Ji įtraukia suinteresuotas šalis skatindama atvirą dialogą ir sąveiką tarp šalių užtikrindama, kad pirmenybė būtų teikiama abipusiems pokalbiams su suinteresuotomis šalimis, o ne vienpusės informacijos pateikimui. BALOWIL metodas apima du seminarus, kur pirmajame dėmesys skiriamas problemoms ir kliūtims, o antrajame siūlomi sprendimai, pagrįsti pradinėmis seminario išvadomis.

Pagrindinės išvados ir rekomendacijos

Projekte dalyvavo įvairių sektorių suinteresuotos šalys iš Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Švedijos. Dalyviai vienodai pasiskirstė tarp tų, kurie priešinosi jūros vėjo energijos naudojimui ir tų, kurie šią idėją palaikė. Apie 70 procentų dalyvių tam tikru mastu turėjo darbus, priklausančius nuo Baltijos jūros.

Pirmojo seminaro metu kai kurios iškilusios problemos, susijusios su vėjo energetikos plėtra jūroje buvo nubalsuotos, kaip svarbesnės už kitas. Tarp jų buvo šios:

- Finansinė nauda iš vėjo energetikos galimai nepasiektų neigiamai paveiktų suinteresuotų šalių ir bendruomenės
- Neaiškus poveikis vietinėms bendruomenėms
- Bendradarbiavimo trūkumas sukelia nusivylimą ir pasyvumą
- Aplinkosauginis poveikis kraštovaizdžiui
- Neigiamas poveikis gyvūnams

Po **antrojo seminaro** nevyriausybinės organizacijos, projekto partnerės išanalizavo iškilusias problemas ir sutelkė dėmesį į atitinkamą informaciją. Didesnės problemos sulaukė išsamesnių siūlomų sprendimų, tačiau seminare buvo pateikti pasiūlymai ir problemoms, kurios sulaukė mažiau balsų. Po pasiūlymų pristatymo jie buvo aptarti ir atrinkti patys svarbiausi. Tarp jų buvo:

- Bendruomenėms priklausantys jūrinės energetikos projektai
- Bendruomeninė nauda sukurta bendradarbiaujant
- Į projekto tvarkaraštį įtraukta stebėseną
- Tinkami pagalbininkai ir prieinama informacija
- Žiedinės ekonomikos modeliai
- Viešojo finansavimo panaudojimo skaidrumas

Tiek prieš, tiek ir po seminarų buvo išsiųstas **klausimynas**, skirtas išanalizuoti ir gauti atsiliepimų apie patirtį. Dalyviai iš esmės sutiko, kad seminaruose įgyvendintas **mokymosi bendradarbiaujant metodas** buvo naudingas konstruktyviam dialogui. Iš tiesų, 90 % respondentų laikė šį metodiką taikymą naudingą (63 % respondentų tam pritarė, 16 % iš dalies sutiko ir 11 % visiškai sutiko su šiuo teiginiu). Be to, 90 % suinteresuotųjų šalių buvo lengviau pasidalyti savo nuomone, kai **diskusijoms vadovavo nevyriausybine organizacija** (53 % sutiko, 26 % iš dalies sutiko, 11 % visiškai sutiko). Kitas svarbus

rodiklis buvo tai, kad iš įvairialypės respondentų grupės, visi sutiko, kad tokie projektai kaip BALOWIL padidintų suinteresuotųjų šalių įsitraukimą (63 % sutiko, 21 % iš dalies sutiko, 16 % visiškai sutiko).

Apibendrinant, galima teigti, kad BALOWIL taikomi metodai yra svarbūs toliau tiriant veiksmingus konfliktų sprendimus. Projekto išvadosse pateikiamas rekomendacijų sąrašas politikos formuotojams, verslui ir būsimiems projektams, kurį galima naudoti konstruktyviuose ir bendradarbiavimo dialoguose. Jos visos buvo taikomos viso BALOWIL projekto metu.

Bendradarbiavimo ir konstruktyvių dialogų, sprendžiant jūrinės energetikos plėtros klausimus, rekomendacijos

Pasikalbėkite kai yra galimybė paveikti rezultatus

Vienas iš pagrindinių veiksnių, susijusių su konfliktų valdymu, yra laikas. Suinteresuotų šalių įsitraukimas turi būti ne tik formalumas galutiniam patvirtinimo etapui, bet ir kaip neatskiriama planavimo proceso dalis nuo pat pradžių. Veiklos ir konsultacijų terminai turėtų būti pateikti iš anksto, kad suinteresuotos šalys turėtų laiko pasiruošti dalyvauti. Ankstyvas suinteresuotų šalių įtraukimas gali padėti išspręsti suinteresuotų šalių susirūpinimus dėl pavėluoto įsitraukimo.

Pristatykite galimus plėtros veiksnus įtraukiančiu būdu

Suinteresuotosioms šalims turėtų būti suteikta prieinama ir aiški informacija apie galimą jūros vėjo projekto poveikį. Ši informacija turėtų būti lengvai prieinama vietiniais kanalais.

Leiskite dalyviams išreikšti savo susirūpinimą

Sukurkite suinteresuotosioms šalims galimybę atvirai išreikšti savo susirūpinimą planavimo proceso pradžioje. Tai sukuria pagarbą ir įsitraukti skatinančią atmosferą, kuri padeda anksti nustatyti svarbias problemas ir sumažina nesusipratimų riziką. Pavyzdžiui, prieš pokalbį gali būti naudinga susitarti aktyviai ir pagarbiai klausytis vienas kito.

Pokalbio erdvę padarykite saugia

Sukurkite saugią ir įtraukiančią aplinką, vedant pokalbius, skatinančius aktyvų klausymąsi, supratimą ir empatiją. Pavyzdžiui, pasirūpinti, kad būtų pakankamai laiko, kad visi būtų išgirsti apvalaus stalo diskusijoje mažesnėse grupėse. Tai suteikia saugią erdvę suinteresuotoms šalims dalytis savo perspektyvomis, be baimės, kad bus už tai teisiami ar sulauks atsakomųjų veiksmų. Kai dalyviai jaučia, kad jų nuomonė yra vertinama, jie labiau linkę konstruktyviai prisidėti prie pokalbio.

Pasirinkite tarpininkus su minimaliu šališkumu

Kitas svarbus aspektas, padedantis pokalbio erdvėje jaustis saugiai, yra įdarbinti labai nešališkus tarpininkus, kurie padėtų vadovauti suinteresuotų šalių dialogams. Kaip rodo BALOWIL projektas, nevyriausybinė organizacija gali būti tinkama trečioji šalis dėl savo ekonomiškai nešališkos padėties. Tarpininkai gali sukurti aukštesnį pasitikėjimo lygį ir sudaryti sąlygas nereikalaujančias gynybinės pozicijos bei pokalbius padaryti skaidresnius bei mažesnius.

Parodykite, kaip prisitaikėte prie jų rūpesčių

Pasiūlymų pateikimas remiantis iškeltomis problemomis užtikrina, kad siūlomi sprendimai yra aktualūs. Šis pritaikymas yra labai svarbus siekiant veiksmingesnių ir tvaresnių konfliktų sprendimo rezultatų. Be

to, aiškiai išdėstykite, kaip buvo parengti pasiūlymai dėl suinteresuotųjų šalių problemų ir kodėl jie buvo svarbūs. Skaidrumas skatina pasitikėjimą ir atsakomybę sprendimų priėmimo procese.

Diskusiją vykdykite etapais

Organizuokite dialogus etapais, kad efektyviai bendradarbiautumėte ir spręstumėte galimus konfliktus. Gali būti naudinga atlikti pirmąjį etapą tik norint nustatyti susirūpinimą keliančius klausimus ir leisti suinteresuotosioms šalims pareikšti susirūpinimą dėl projektų. Antrajame etape nagrinėjami pritaikyti sprendimai, jame suinteresuotos šalys gali diskutuoti ir įvertinti galimą sinergiją ir kompromisus. Tai leidžia tolesniuose žingsniuose apsvarstyti kelias perspektyvas ir rasti pusiausvyrą tarp prieštaraujančių interesų.

Suraskite tinkamų, atnaujintų pasiūlymų pavyzdžių iškeltoms problemoms

Sutelkite dėmesį į tinkamus, atnaujintus pavyzdžius, kurie iliustruotų pateiktų sprendimų svarbą suinteresuotųjų šalių susirūpinimams. Realūs pavyzdžiai suteikia konkrečių sėkmingo konflikto sprendimo įrodymų.

Būkite atviri kritikai ir parodykite, kaip į ją buvo atsižvelgta

Priimkite kritiką ir pritaikykite pasiūlymus pagal suinteresuotųjų šalių atsiliepimus. Suinteresuotos šalys gali nustatyti trūkumus ar alternatyvias perspektyvas, dėl kurių gali būti priimti patobulinti ir veiksmingesni sprendimai.